

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2025/26:SfU1

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2026 inom utgiftsområde 10, som uppgår till ca 122 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om ändringar i socialförsäkringsbalken och om ett bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Även ett motionsyrkande om ändrat mål för utgiftsområde 10 avstyrks. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 respektive den 1 juni 2026.

I betänkandet finns en reservation (V) och fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:1 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Tolv yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

 Ärendet och dess beredning.....5

 Budgetprocessen i riksdagen5

Utskottets överväganden.....7

 Mål för utgiftsområde 10.....7

 Utskottets ställningstagande.....7

 Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 107

 Utskottets bedömning10

 Statens budget inom utgiftsområde 1011

 Utskottets ställningstagande.....16

Reservation18

 Mål för utgiftsområde 10, punkt 1 (V)18

Särskilda yttranden19

 1. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (S).....19

 2. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (V).....20

 3. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (C)21

 4. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (MP)23

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....25

 Propositionen25

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2625

Bilaga 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag27

Bilaga 3

Regeringens lagförslag28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för utgiftsområde 10

Riksdagen avslår motion

2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation (V)

2. Statens budget inom utgiftsområde 10

a) Anslagen för 2026

Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 10 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:1 utgiftsområde 10 punkt 4 och avslår motionerna

2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkandena 8, 18, 33–35 och 37,

2025/26:3165 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2025/26:3512 av Malte Tängmark Roos m.fl. (MP),

2025/26:3587 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 4,

2025/26:3588 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 1 och

2025/26:3601 av Martina Johansson m.fl. (C).

b) Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,

2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:1 utgiftsområde 10 punkterna 1 och 2.

c) Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2026 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet vid utbetalning av ersättning för vård i andra länder som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 170 000 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:1 utgiftsområde 10 punkt 3.

Stockholm den 2 december 2025

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Viktor Wärnick

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viktor Wärnick (M), Tony Haddou (V)*, Ludvig Aspling (SD), Ida Karkiainen (S)*, Sanne Lennström (S)*, Ulrika Heindorff (M), Åsa Eriksson (S)*, Daniel Persson (SD), Ola Möller (S)*, Ingemar Kihlström (KD), Martina Johansson (C)*, Nima Gholam Ali Pour (SD), Malte Tängmark Roos (MP)*, Erik Hellsborn (SD), Arber Gashi (S)*, Caroline Högström (M) och Anders Ekegren (L).

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2025/26:1 i de delar som gäller utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och ett antal motionsyrkanden från allmänna motions-tiden 2025/26. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 3. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2026 och de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Under beredningen av ärendet har Försäkringskassans generaldirektör informerat utskottet om myndighetens arbete.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2026 för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning till 121 994 196 000 kronor (prop. 2025/26:1, bet. 2025/26:FiU1, rskr. 2025/26:64–65). I detta betänkande föreslår socialförsäkringsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut. Lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget ska också ingå i beslutet (11 kap. 18 § fjärde och sjätte styckena riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 10 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målet för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 10, vilket inkluderar lagförslag om dels partiellt vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier, dels SGI-skydd för medföljande till statsanställda m.fl.

Utskottets överväganden

Mål för utgiftsområde 10

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ändra målet för utgiftsområde 10.

Jämför reservationen (V).

Propositionen

Riksdagen har beslutat om målet för utgiftsområde 10. Målet är att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå (prop. 2008/09:1 utg.omr. 10, bet. 2008/09:SfU1, rskr. 2008/09:138). I propositionen föreslås inga ändringar av målet.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att ändra målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete”. Målet ska vara vägledande för regeringens formuleringar i Försäkringskassans regleringsbrev, som inte ska innehålla skrivningar om att hålla nere sjuktagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare avstyrkt ett liknande motionsyrkande om att ändra målet. Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag (bet. 2023/24:SfU1, rskr. 2023/24:91). Utskottet ser inte skäl att nu göra någon annan bedömning i frågan. Därmed avstyrks motion 2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 3.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 10

Propositionen

Målet för utgiftsområdet är som angetts ovan att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. Regeringen har preciserat målet enligt följande:

- Sjukfrånvaron ska inte variera mer än inom ramen för normala säsongsvariationer.
- Osakliga regionala skillnader i sjukfrånvaron ska inte förekomma.

- Skillnaden i sjukfrånvaron mellan kvinnor och män ska minska.

De centrala indikatorer som används för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet är följande:

- ohälsotalet
- sjukpenningtalet
- antal pågående sjukfall
- antal nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar
- observerat och standardiserat medelantal sjukpenningdagar per person i åldrarna 16–64 år i respektive län.

Ohälsotalet är det antal nettodagar per år som personer i åldrarna 16–64 år i genomsnitt har sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning. Regeringen anför att ohälsotalet uppgick till 22,6 dagar i december 2024 och att nivån därmed var 0,4 dagar högre jämfört med 2023. För kvinnor uppgick ohälsotalet till 27,2 dagar och för män till 18,1 dagar under 2024. Kvinnor står således för en betydligt större del av sjukfrånvaron än män. Ohälsotalets nuvarande nivå är dock jämförelsevis låg sett ur ett längre tidsperspektiv, främst på grund av det minskade antalet personer med sjukersättning.

I budgetpropositionen för 2026 använder regeringen ett nytt sjukpenningtal – sjukpenningtalet 2.0 – som indikator. Enligt regeringen speglar sjukpenningtalet 2.0 på ett bättre sätt det potentiella antal försäkrade som kan ha rätt till sjukpenning jämfört med det tidigare sjukpenningtalet. Den stora skillnaden mellan måtten är att nämnaren i sjukpenningtalet 2.0 är fastställd utifrån en skattning av antalet försäkrade i åldrarna 15–69 år. Som sjukpenningförsäkrad räknas de som enligt SCB:s rapport Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) varit sysselsatta eller inskrivna som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen minst 4 månader i följd, samt individer med utbetald sjukpenning eller rehabiliteringspenning under referensperioden. Sammantaget innebär detta att nämnaren antalsmässigt blir lägre än nämnaren i den tidigare definitionen av sjukpenningtalet, där i princip hela befolkningen ingick, vilket i sin tur medför att sjukpenningtalet blir högre. I december 2024 uppgick sjukpenningtalet för åldrarna 15–69 år till 12,69 dagar, vilket innebär en ökning med 0,5 dagar (4 procent) jämfört med 2023. Kvinnors sjukpenningtal ökade 5 procent under 2024, att jämföra med 2 procent för män. Kvinnors sjukpenningtal var 87 procent högre än det för män (en ökning med 6 procentenheter under resultatåret).

Att sjukpenningtalet stigit kan framför allt förklaras av att allt fler kvarstår längre i sjukpenningen, och att sjukfrånvarons totala volym därigenom fått en högre koncentration av längre sjukfall. Vid sidan av detta spelar det även in att fler äldre har rätt till sjukpenning ytterligare ett år, vilket är en effekt av att riktåldern höjdes 2023. Sjukpenningen kan genom denna förändring sägas försäkra, och omfatta, ytterligare en årskull. Sjukpenningtalet enligt tidigare

definition uppgick till 10,5 i december 2024 (kvinnor 13,8, män 7,3), och hade därmed ökat med 0,3 dagar jämfört med december 2023.

Inflödet (här påbörjade sjukfall som blivit minst 14 dagar långa) uppgick under 2024 till 489 000 (309 000 kvinnor, 180 000 män). Utvecklingen av antalet startade sjukfall kan beskrivas som relativt oförändrad jämfört med föregående år. Inflödet av sjukfall 2024 ökade med 5 000 fall jämfört med 2023, vilket motsvarar en ökning med 1 procent. Ungefär 30 procent av de påbörjade sjukfallen har en psykiatrisk diagnos, främst stressrelaterad ohälsa.

Sjukfallens varaktighet har inte förändrats på ett avgörande sätt när 2024 jämförs med 2023. Vid utgången av 2024 uppgick antalet pågående sjukfall med sjukpenning till 201 000. Totalt sett hade antalet pågående sjukfall minskat med ca 1 600 (1 procent) jämfört med ett år tidigare. Antalet sjukfall kan därmed beskrivas ha planat ut under året, till skillnad från tidigare år då sjukfrånvaron ökat. Antalet sjukfall som pågått längre än två år har ökat med ca 4 000 mellan åren. Sjukfall som pågått en kortare tid än två år har däremot minskat. Att sjukfallsbeståndet över tid får en förändrad sammansättning på så sätt att de långa sjukfallen blir fler är huvudsakligen en följd av vissa lagändringar som genomfördes 2021 och 2022. Då infördes bl.a. bestämmelser om undantag från bedömningen av arbetsförmågan mot ”normalt förekommande arbete” som ska göras fr.o.m. dag 181 i rehabiliteringskedjan. Av de pågående sjukfallen i december 2024 var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Denna fördelning av sjukfallen mellan könen har varit stabil de senaste tio åren.

Vid en jämförelse av länens genomsnittliga sjukfrånvaro, där hänsyn tas till hur befolkningssammansättningen med avseende på kön, ålder och utbildningsnivå är i respektive län, framgår det att det finns en regional variation mellan faktisk sjukfrånvaro och den förväntade givet befolkningssammansättningen.

Vid utgången av 2024 hade 220 000 personer (126 000 kvinnor och 94 000 män) sjukersättning, vilket var ca 4 000 färre än i december 2023. Under 2024 nybeviljades totalt ca 11 000 personer sjukersättning (5 900 kvinnor och 5 100 män), vilket var 1 000 personer färre än föregående år. Bland äldre försäkrade ses dock ett högre nybeviljande. I december 2024 hade 33 100 personer aktivitetsersättning (15 600 kvinnor, 17 500 män), vilket var 2 100 fler än ett år tidigare. Under 2024 nybeviljades 8 900 personer aktivitetsersättning, (4 400 kvinnor, 4 500 män), vilket var en ökning med 15 procent jämfört med 2023.

Regeringens sammantagna bedömning är att målet om en långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro delvis har uppfyllts under resultatåret. Sjukfrånvaron är låg, men bedöms inte vara långsiktigt stabil med hänsyn till det ökande antalet långa sjukfall, kvinnors fortsatt höga sjukfrånvaro i stressrelaterade diagnoser samt ökat inflöde till aktivitetsersättningen samtidigt som stödet för återgång i arbete till denna grupp minskar.

Utskottets bedömning

Riksdagen har beslutat att målet för utgiftsområde 10 är att frånvaron från arbete på grund av sjukdom ska ligga på en långsiktigt stabil och låg nivå. När det gäller de redovisade resultaten för utgiftsområdet konstaterar utskottet att regeringen har gjort bedömningen att målet delvis har uppfyllts under resultatåret. Regeringen anger att sjukfrånvaron är låg men bedömer inte att den är långsiktigt stabil. Regeringen hänvisar till det ökande antalet långa sjukfall, kvinnors fortsatt höga sjukfrånvaro i stressrelaterade diagnoser samt ökat inflöde till aktivitetsersättningen samtidigt som stödet för återgång i arbete till gruppen som får ersättningen minskar.

Utskottet konstaterar vidare att regeringens redovisning av resultaten är koncentrerad. Redovisningen har ett tydligt fokus på målet och de centrala indikatorerna och behandlar resultatet av den förda politiken. Regeringen redovisar bl.a. resultat av de senaste årens reformer av sjukförsäkringen och relaterar dessa resultat till målet för utgiftsområdet. I vissa fall sätts resultaten in i ett längre historiskt sammanhang. Som utskottet tidigare har anfört bidrar en redovisning och analys av detta slag till en ökad förståelse för resultatet av den förda politiken.

Sjukpenningtalet är en central indikator som visar hur många dagar med sjukpenning som har betalats ut relaterat till hur många som är försäkrade för förmånen. Eftersom det inte står klart hur många i befolkningen som är försäkrade för sjukpenning måste antalet uppskattas. I budgetpropositionen för 2026 använder sig regeringen av ett nytt sjukpenningtal som benämns sjukpenningtalet 2.0. Det sjukpenningtal som redovisats i senare års budgetpropositioner – sjukpenningtalet 1.0 – relaterar till befolkningen 16–64 år, oavsett om personen t.ex. har en varaktig arbetsinkomst eller inte. I sjukpenningtalet 2.0 används i stället sysselsatta och arbetssökande samt de som uppbär sjuk- eller rehabiliteringspenning i åldern 15–69 år. Sjukpenningtalet 2.0 kan således väntas ge en bättre uppskattning av antalet försäkrade och därmed också en mer rättvisande bild. Utskottet ser förstås positivt på detta. Utskottet noterar att sjukpenningtalet enligt den tidigare definitionen också redovisas i budgetpropositionen. För att ge bättre möjligheter att följa talets utveckling över tid anser utskottet att det kan vara lämpligt att fortsätta redovisa sjukpenningtalet 1.0 under en övergångsperiod.

Statens budget inom utgiftsområde 10

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt regeringens förslag, antar regeringens förslag till ändringar i socialförsäkringsbalken och lämnar det bemyndigande som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2026 inom utgiftsområde 10 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

Anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 51 559 676 000 kronor för 2026 till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Anslaget får användas för utgifter för sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning och arbetshjälpmedel enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Anslaget får vidare användas för utgifter för boendetillägg och sjukpenning respektive rehabiliteringspenning i särskilda fall enligt socialförsäkringsbalken. Anslaget får dessutom användas för utgifter som kan uppkomma med anledning av vissa bestämmelser i sjuklönesystemet, nämligen den s.k. sjuklönegarantin och det särskilda högriskskyddet enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Anslaget får även användas för utgifter för återbetalningspliktiga studiemedel för studerandes sjukperioder enligt studiestödslagen (1999:1395). Därtill får anslaget användas för utgifter för ersättning för skada orsakad av deltagare i arbetslivsinriktad rehabilitering, arbetshjälpmedel m.m. Anslaget får också användas för utgifter för statliga ålderspensionsavgifter enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får förutom detta användas för utgifter för sjuklönekostnader enligt lagen (1991:1047) om sjuklön.

Förändringen i sjukpenningutgift beror både av att volymen nettodagar väntas öka under perioden (ca 1,5 procent mellan 2025 och 2028) samt att medelersättningen ökar (4 procent under samma period). Den relativt konstanta volymen under prognosperioden beror av att antalet startade sjukfall antas bli stabilt över tid samtidigt som långa sjukfall ökar svagt antalsmässigt. Inga stora förändringar i sjukfallens genomsnittliga fallängder förväntas heller i prognosen.

Anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 53 674 700 000 kronor för 2026 till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Anslaget får användas för utgifter för aktivitets- och sjukersättning och bostadstillägg till personer med aktivitets- och sjukersättning enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Anslaget får dessutom användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Nuvarande utgiftsutveckling påverkas i hög grad av att många inte längre kommer att få sjukersättning på grund av att de når den högsta ålder då förmånen lämnas, i kombination med att nybeviljandet är lägre än utflödet. Utflödet från sjukersättning begränsas dock under 2026 i och med att riktåldern i ålderspensionssystemet då höjs med ett år. Införandet av särskilda regler för att beviljas sjukersättning för äldre i förvärsarbetande ålder, vilka trädde i kraft den 1 september 2022, innebär ett något högre inflöde än tidigare. Sammantaget medför detta att sjukersättningsbeståndet väntas minska svagt under 2026–2028.

Regeringen föreslår i propositionen att sjuk- och aktivitetsersättningen ska kunna vara partiellt vilande vid studier och att provotiden för studier med aktivitetsersättning förlängs från 6 till 12 månader. Anslagets minskas därför med 11 300 000 kronor 2026.

Anslaget 1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 440 000 000 kronor för 2026 till anslaget 1:3 Merkostnadsersättning och handikappersättning.

Anslaget får användas för utgifter för merkostnadsersättning och handikappersättningar enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Till följd av regeländringar som infördes den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:190, bet. 2017/18:SfU23, rskr. 2017/18:388) kommer antalet personer med handikappersättning att minska och antalet personer med merkostnadsersättning att öka.

Anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 494 000 000 kronor för 2026 till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Anslaget får användas för utgifter för arbetsskadeersättning enligt 40, 41, 87 och 88 kap. socialförsäkringsbalken samt motsvarande äldre lagstiftning. Arbetsskadeersättning kan lämnas i form av bl.a. livränta till den skadade, ersättning för tandvård samt begravningshjälp och livränta till efterlevande. Anslaget får dessutom användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Under en längre period har utgifterna för arbetsskador minskat i takt med att antalet nya skador inte väger upp för bortfallet av äldre skador. Trenden bromsas bl.a. av att de övre åldersgränserna för rätten till arbetsskadelivränta höjs 2026 med hänsyn till de justerade åldersgränserna i pensionssystemet. Även förmånernas indexering påverkar utgiftsutvecklingen.

Anslaget 1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 38 082 000 kronor för 2026 till anslaget 1:5 Ersättning inom det statliga personskadeskyddet.

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar inom det statliga personskadeskyddet enligt 7, 43, 87 och 88 kap. socialförsäkringsbalken samt motsvarande äldre lagstiftning. Anslaget får också användas för utgifter för krigsskadeersättning till sjömän enligt 7, 44, 87 och 88 kap. socialförsäkringsbalken samt motsvarande äldre lagstiftning. Anslaget får dessutom användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Utgifterna för ersättning inom det statliga personskadeskyddet domineras av utgifterna för äldre skador, vilka står för ca två tredjedelar av de totala utgifterna. De sammanlagda anslagsutgifterna väntas minska över tid, vilket främst drivs av att ersättningar enligt äldre regler fasas ut.

Anslaget 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 436 700 000 kronor för 2026 till anslaget 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och bidrag till berörda aktörer i sjukskrivningsprocessen. Medlen avser bidrag till hälso- och sjukvården för arbetet med sjukskrivningsprocessen och bidrag till arbetsgivare för arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd. Medlen avser även kostnader för rehabiliteringsinsatser i samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, försäkringsmedicinska utredningar enligt lagen (2018:744) om försäkringsmedicinska utredningar, finansiell samordning genom samordningsförbund samt vissa förvaltningsutgifter. Därtill avser medlen utgifter för kunskapsutveckling i fråga om sjukskrivningsprocessen och åtgärder för en effektiv sjukskrivningsprocess.

Anslaget 2:1 Försäkringskassan

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 11 271 917 000 kronor för 2026 till anslaget 2:1 Försäkringskassan.

Anslaget får användas för Försäkringskassans förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för forskning inom socialförsäkringens område.

Anslaget föreslås öka bl.a. med anledning av att det tillförs medel för förslag som regeringen avser att lämna om administrativa sanktioner i socialförsäkringen och för att Försäkringskassan tillsammans med Skatteverket ska etablera en s.k. AI-verkstad.

Anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 79 121 000 kronor för 2026 till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen.

Anslaget får användas för Inspektionen för socialförsäkringens förvaltningsutgifter.

Lagförslagen

Sjuk- och aktivitetsersättning vid studier

I propositionen lämnar regeringen lagförslag för att underlätta för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning att studera och därmed närma sig arbetsmarknaden och egenförsörjning. Förslagen innebär att sjuk- och aktivitetsersättning ska förklaras vilande vid studier i en omfattning som motsvarar den omfattning i vilken studierna bedrivs. Prövotiden för studier med bibehållen aktivitetsersättning ska förlängas från 6 till 12 månader. När en period med aktivitetsersättning förlängs motsvarande den återstående tiden av vilandeförklaringen ska, vid studier, förlängningen motsvara omfattningen av de studier som pågår vid periodens slut. När aktivitetsersättning lämnas för en period om tre månader till följd av att vilandeförklaringen har löpt ut eller att den har upphävts på den enskildes begäran, ska ersättning inte lämnas till en försäkrad till den del denne studerar.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2026. Bestämmelserna i den nya lydelsen ska tillämpas första gången för tid efter den 30 juni 2026.

Förslagen innebär ökade utgifter för studiemedel med 15 miljoner kronor per år. Samtidigt beräknas utgifterna för sjuk- och aktivitetsersättning minska med 22,5 miljoner kronor per år.

SGI-skydd för medföljande

I propositionen lämnar regeringen även lagförslag för att stärka den sociala tryggheten för medföljande till statsanställda m.fl. som bl.a. ska underlätta för Försvarsmakten att bemanna de befattningar som följer av Natointrädet. Genom förslagen ska den som tillhör nämnda krets vid återkomsten till Sverige kunna återfå dels sin ställning som försäkrad för arbetsbaserade förmåner, dels den sjukpenninggrundande inkomst (SGI) som han eller hon hade närmast före utlandsvistelsen. Den s.k. efterskyddstiden för den arbetsbaserade försäkringen ska börja löpa efter återkomsten till Sverige för medföljande familjemedlemmar till statligt anställda och till biståndsarbetare m.fl., som har ansetts bosatta i Sverige under utlandsvistelsen när den har antagits vara längre än ett år. En efterskyddstid ska börja löpa enbart om den medföljande återvänder till Sverige omedelbart efter det att utlandsvistelsen har upphört. Vid återkomsten till Sverige ska SGI:n för medföljande till statligt anställda i likhet med vad som gäller för medföljande till biståndsarbetare motsvara lägst det belopp som utgjorde deras SGI omedelbart före utlandsvistelsen. Regeringen bedömer att de föreslagna bestämmelserna om efterskyddstid och om rätten att återfå sin SGI efter återkomsten till Sverige inte bör gälla för medföljande familjemedlemmar till utlandsstuderande. När det s.k. 240-

dagarsvillkoret i föräldrapenningen ska fastställas för medföljande familjemedlemmar föreslår regeringen att det ska bortses från tiden för utlandsvistelsen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för den som har återkommit till Sverige före ikraftträdandet.

Kostnaderna till följd av förslaget bedöms vara marginella och kan finansieras inom ram.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att den för 2026 ska bemyndigas att besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet vid utbetalning av ersättning för vård i andra länder som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 170 000 000 kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2025/26:3588 yrkande 1 föreslår Ida Karkiainen m.fl. (S) att riksdagen anvisar 780 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår till utgiftsområde 10 för 2026. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas ca 230 miljoner kronor mer än regeringen föreslår till följd av ett förslag om att ändra regelverkets arbetsmarknadsbegrepp så att det motsvarar det som gäller för rätt till sjukpenning (normalt förekommande arbete inom en angiven yrkesgrupp). Till anslaget 2:1 Försäkringskassan anvisas 50 miljoner kronor mer än regeringen föreslår för att förstärka Försäkringskassans arbete med kontrollen av de s.k. A1-intygen. Motionärerna föreslår dessutom att riksdagen anvisar 500 miljoner kronor till ett nytt anslag 99:1 Högkostnadsskydd för små och medelstora företag. Kostnaderna till följd av Socialdemokraternas förslag i partimotion 2025/26:3551 (S) om att avskaffa karensavdraget kan komma att bli mer kännbara för små och medelstora företag än för större företag och därför behövs ett högkostnadsskydd. I kommittémotion 2025/26:3587 av Ida Karkiainen m.fl. (S) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om förslaget om A1-intygen.

Vänsterpartiet

I partimotion 2025/26:3165 föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. (V) att riksdagen anvisar 5 261 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår till utgiftsområde 10 för 2026. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisas 2 900 miljoner kronor mer än regeringen föreslår till följd av ett flertal förslag. Taket i sjukpenningen höjs och förmånen sjukpenning på fortsättningsnivå avskaffas så att den som har sjukpenning i över ett år även i fortsättningen får en ersättning som motsvarar 80 procent av SGI. Sjukpenningen för arbetssökande höjs till 753 kronor per dag och

inkomstindexeras. Dessutom påverkas anslaget av ett förslag om att slopa karensavdraget. Till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 2 130 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår. Motionärerna föreslår att ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjs till 80 procent av antagandeinkomsten och att arbetsmarknadsbegreppet i regelverket ändras till det som gäller vid prövning av rätten till sjukpenning. Till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m. anvisas 231 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår till följd av förslag som syftar till att fler ska beviljas livränta. I kommittémotion 2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkandena 8, 18, 33–35 och 37 begärs tillkännagivanden om nämnda budgetförslag.

Centerpartiet

Martina Johansson m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2025/26:3601 att riksdagen anvisar 123 800 000 kronor mer än vad regeringen föreslår till utgiftsområde 10 för 2026. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 300 miljoner kronor mindre än i regeringens förslag eftersom det s.k. flyktingundantaget bör slopas. Till anslaget 2:1 Försäkringskassan anvisas 425,8 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår och till anslaget 2:2 Inspektionen för vård och omsorg 0,4 miljoner kronor mindre, bl.a. till följd av en ändrad pris- och löneomräkning. Motionärerna föreslår dessutom att riksdagen anvisar 850 miljoner kronor till ett nytt anslag 99:2 Ersättning för höga sjuklönekostnader. Förslaget innebär att det högkostnadsskydd som avskaffades 2024 återinförs, men med vissa förändringar.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2025/26:3512 föreslår Malte Tängmark Roos m.fl. (MP) att riksdagen anvisar 2 600 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår till utgiftsområde 10 för 2026. Motionärerna föreslår att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 500 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår till följd av att garantinivån höjs med 500 kronor per månad. Motionärerna föreslår dessutom att riksdagen anvisar 2 100 miljoner kronor till ett nytt anslag 99:2 Ersättning för höga sjuklönekostnader. Förslaget innebär att det högkostnadsskydd som avskaffades 2024 återinförs.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har bestämt ramen för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning till ca 122 miljarder kronor för 2026. Utskottet ska nu ta ställning till nivån på de olika anslagen inom utgiftsområdet.

Utskottet konstaterar inledningsvis att sjukförsäkringens syfte är att ge ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom och stöd till individen för återgång

i arbete. Försäkringen ska med andra ord vara utformad för att dels skänka trygghet till den som inte kan arbeta på grund av sjukdom, dels bidra till att han eller hon kan rehabiliteras och få tillbaka sin arbetsförmåga.

I fråga om regeringens förslag till anslag inom utgiftsområde 10 kan bl.a. noteras att Försäkringskassans förvaltningsanslag påverkas av vissa aviserade reformer som t.ex. administrativa sanktioner i socialförsäkringen samt inrättandet av en s.k. AI-verkstad.

Propositionen innehåller också lagförslag som ska göra det möjligt för den som har sjuk- eller aktivitetsersättning att kunna studera på deltid och ha sin ersättning partiellt vilande. Lagförslaget innebär även att provotiden för studier med aktivitetsersättning förlängs från sex till tolv månader. Regeringen framhåller bl.a. att den som är sjuk men har kapacitet att närma sig en egen försörjning inte ska hindras av regelverkets utformning.

Regeringen lämnar dessutom lagförslag för att stärka den sociala tryggheten för medföljande till statsanställda m.fl. Genom lagändringarna ska den som tillhör nämnda krets vid återkomsten till Sverige kunna återfå dels sin ställning som försäkrad för arbetsbaserade förmåner, dels den SGI som han eller hon hade närmast före utlandsvistelsen. Dessutom ska det bortses från tiden för utlandsvistelsen när det bestäms om det s.k. 240-dagarsvillkoret i föräldrapenningen är uppfyllt. Förslagen ska bl.a. underlätta för Försvarsmakten att bemanna de befattningar som följer av Natointrädet.

Sammantaget anser utskottet att regeringens anslagsförslag är väl avvägda. Utskottet anser vidare att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag och lämna det bemyndigande som regeringen begärt. Därmed tillstyrker utskottet proposition 2025/26:1 utgiftsområde 10 punkterna 1–4 och avstyrker motionerna 2025/26:2779 (V) yrkandena 8, 18, 33–35 och 37, 2025/26:3165 (V), 2025/26:3512 (MP), 2025/26:3587 (S) yrkande 4, 2025/26:3588 (S) yrkande 1 och 2025/26:3601 (C).

Reservation

Mål för utgiftsområde 10, punkt 1 (V)

av Tony Haddou (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

För att sjukförsäkringen ska fungera som avsett måste den vara behovsstyrd. Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet till den som är för sjuk för att arbeta och möjligheter till rehabilitering för återgång i arbete. Under alltför lång tid har andra ambitioner och målsättningar – t.ex. att pressa ned sjuktalen – kommit att styra sjukförsäkringens funktion. Det orimliga i denna ordning blev tydligt under pandemin. Regeringen bör därför återkomma med förslag om ändringar i målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete” och låta det vägleda Försäkringskassans regleringsbrev.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (S)

Ida Karkiainen (S), Sanne Lennström (S), Åsa Eriksson (S), Ola Möller (S) och Arber Gashi (S) anför:

I tre år har regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna försökt styra Sverige. Resultatet är 100 000 fler arbetslösa, familjer som kämpar varje månad med att få ekonomin att gå ihop och en tillväxt i EU:s bottenliga. Gängvåldet fortsätter, sprängningarna ökar och kriminaliteten kryper ned i åldrarna.

I regeringens avskedsbudget blev det återigen tydligt att regeringen och Sverigedemokraterna inte förmår ta tag i de stora samhällsproblemen. Det är en budget som lappar och lagar med tillfälliga åtgärder i stället för att presentera seriösa lösningar på Sveriges problem. Den ger inga svar på frågan om vad Sverige ska leva av i framtiden. Regeringens budget innehåller inga strukturella reformer för att få igång tillväxten och minska arbetslösheten. Den blundar för behoven i välfärden och saknar tillräckliga åtgärder för att bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen. Hårt arbetande svenskar lämnas efter – mediciner blir dyrare, bostadsbidraget för barnfamiljer försämrats, barnbidraget urholkas och välfärden pressas till bristningsgränsen. I en osäker omvärld behöver Sverige stå starkt. Men resultatet av regeringens och Sverigedemokraternas tre år är ett försvagat och splittrat land. Vi vill vända Sveriges negativa utveckling. I Socialdemokraternas förslag till budget prioriterar vi långsiktiga investeringar för att stärka vanligt folks ekonomi, få fler i jobb och öka tillväxten.

Vi stöttar de familjer och pensionärer som har det tuffast. Vi vill slopa det orättvisa karensavdraget som gör att hårt arbetande svenskar som sliter i vår välfärd och andra samhällsbärande yrken kan förlora tusenlappar vid en förkylning. Vi lägger fram alla dessa förslag samtidigt som vi stärker Sveriges finansiella sparande jämfört med regeringens förslag. Det är möjligt eftersom alla våra nya satsningar är finansierade, antingen genom ökade intäkter eller genom omprioriteringar. I vår budget visar vi att det med rätt prioriteringar går att få fart på tillväxten, stötta vanliga familjer och bygga upp välfärden, samtidigt som vi tar ansvar för statens finanser. Vi visar att vi kan föra vårt land i en ny riktning – mot en stark samhällsgemenskap, där svensk ekonomi växer och kommer alla till del.

Riksdagen har genom sitt beslut den 26 november 2025 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 121 994 196 000 kronor 2026 (bet. 2025/26:FiU1, rskr. 2025/26:64–65). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Socialdemokraternas

politik inom utgiftsområde 10. Förslaget till statens budget för 2026 inom utgiftsområde 10 läggs fram i kommittémotion 2025/26:3588.

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2025/26:3551. Motionen behandlas i betänkande 2025/26:FiU1, och vårt samlade förslag till inriktning för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken framgår av reservation 1 i det betänkandet.

Socialdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 10 innebär att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas ca 230 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår till följd av ett förslag om att ändra regelverkets arbetsmarknadsbegrepp så att det motsvarar det som gäller för rätt till sjukpenning (normalt förekommande arbete inom en angiven yrkesgrupp). Till anslaget 2:1 Försäkringskassan anvisas 50 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår, för att förstärka Försäkringskassans arbete med kontrollen av de s.k. A1-intygen. Budgetalternativet innebär även att riksdagen anvisar 500 miljoner kronor till ett nytt anslag 99:1 Högkostnads-skydd för små och medelstora företag. Kostnaderna till följd av Socialdemokraternas förslag i partimotion 2025/26:3551 (S) om att avskaffa karens-avdraget kan komma att bli mer kännbara för små och medelstora företag än för större företag och därför behövs ett högkostnadsskydd.

Sammantaget bör 780 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2026.

2. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (V)

Tony Haddou (V) anför:

Med ett år kvar till valet kan vi konstatera att regeringen spelar ett cyniskt valspel. Efter tre års svältkur med Tidöpartierna tömmer regeringen statskassan och låter välfärden stå för notan. Genom att regeringen under lång tid har låtit bli att satsa har den med stöd av Sverigedemokraterna cementerat lågkonjunkturen.

Den svenska ekonomin har utvecklats svagt de senaste åren, med låg tillväxt och stigande arbetslöshet. Reallönesänkningarna, samt regeringens passiva och ineffektiva finanspolitik, har resulterat i en svag utveckling för framför allt hushållens konsumtion och investeringarna i näringslivet. Sverige hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. Regeringen har dock fortsatt att sänka skatterna – med sammanlagt 110 miljarder kronor under mandatperioden, vilket minskar utrymmet för att satsa på hushållen och välfärden.

Regeringen föreslår skattesänkningar med över 50 miljarder kronor för 2026. Vänsterpartiets budgetalternativ har en helt annan inriktning. I stället för att sänka skatten mest för de med höga inkomster beskattar vi bankernas övertvinster, höjer kapitalskatterna och omvandlar dagens rotavdrag till ett grönt rotavdrag för att underlätta den gröna omställningen. Vi använder pengarna till att bl.a. stärka välfärden, med ett särskilt fokus på sjukvården genom att sektorsbidraget till hälso- och sjukvården förlängs. Vi avsätter betydande

resurser till klimatinvesteringar och stärker hushållens ekonomi, bl.a. genom höjda barnbidrag. Så främjar vi den gröna omställningen samtidigt som vi sänker arbetslösheten. Så bygger vi Sverige starkare samtidigt som vi utjämnar klyftorna.

Riksdagen har genom sitt beslut den 26 november 2025 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 121 994 196 000 kronor 2026 (bet. 2025/26:FiU1, rskr. 2025/26:64–65). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 10. Förslaget till statens budget för 2026 inom utgiftsområde 10 läggs fram i partimotion 2025/26:3165.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2025/26:2792. Motionen behandlas i betänkande 2025/26:FiU1, och vårt samlade förslag till inriktning för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken framgår av reservation 2 i det betänkandet.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 10 innebär att det till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisas 2 900 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår till följd av ett flertal förslag. Taket i sjukpenningen höjs och förmånen sjukpenning på fortsättningsnivå avskaffas så att den som har sjukpenning i över ett år även i fortsättningen får en ersättning som motsvarar 80 procent av SGI. Sjukpenningen för arbetssökande höjs till 753 kronor per dag och inkomstindexeras. Dessutom påverkas anslaget av ett förslag om att slopa karensavdraget. Till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 2 130 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår. Ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen höjs till 80 procent av antagandeinkomsten, och arbetsmarknadsbegreppet i regelverket ändras till det som gäller vid prövning av rätten till sjukpenning. Till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m. anvisas 231 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår till följd av förslag som syftar till att fler ska beviljas livränta.

Sammantaget bör 5 261 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2026.

3. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (C)

Martina Johansson (C) anför:

Centerpartiets budgetmotion fokuserar på att stärka jobb, företag och tillväxt, att sänka klimatutsläppen och att investera i välfärd och infrastruktur i hela landet.

Sverige står inför flera djupgående och sammanlänkade kriser. Regeringens politik har förvärrat situationen, och nu krävs en kraftfull kursändring. Trots ett i grunden gott utgångsläge har arbetslösheten stigit och blivit kvar på alltför höga nivåer. Både den konjunkturberoende och den strukturella arbetslösheten

har stigit, den ekonomiska tillväxten är svag och färre nya företag startas, vilket hämmar den ekonomiska utvecklingen och minskar resurserna till välfärden kraftfullt. Det krävs därmed mer än bara kortsiktiga och tillfälliga stimulanser.

Centerpartiet föreslår därför i sitt budgetalternativ en offensiv jobbpolitik för att bekämpa den höga arbetslösheten. Företagens kostnader för att anställa måste sänkas kraftigt, särskilt för små och växande företag. Investeringar behöver göras i utbildning, vidareutbildning, integration och spetsteknologi, inte minst artificiell intelligens.

Sverige är inte längre det klimatföredöme det en gång var. Med missade klimatmål, ökande utsläpp från transporter och stoppad utbyggnad av förnybar el har det skett ett tvärt kast i klimatpolitiken. Vi behöver därför konkreta åtgärder för att som land återta ledarskapet i klimatpolitiken. Centerpartiet föreslår därför i sitt budgetalternativ kraftfulla satsningar på att här och nu få fram fossilfri energi, stärka den gröna industrialiseringen och göra det möjligt för vanliga människor att enkelt och billigt byta från fossildrivna bilar till miljöbilar. Av beredskaps- och klimatskäl vill vi bygga upp en strategisk reserv av billigt biobränsle från svenska råvaror.

De geografiska klyftorna och orättvisorna växer, och landets infrastruktur står inför förfall. Vi vill minska de geografiska gapen i välfärden genom att satsa på lärare, läkare, järnvägar, vägar och beredskap i hela landet.

Centerpartiets budget är ett liberalt och grönt alternativ som tar ansvar för Sveriges ekonomi, klimat och sammanhållning. Vår politik skapar förutsättningar för en starkare och mer hållbar framtid för hela landet.

För att klara framtidens utmaningar krävs en politik som försvarar grundläggande principer: att det alltid ska löna sig att gå från bidrag till arbete, att företagen är den jobbskapande motorn för svensk tillväxt, att välfärden ska vara tillgänglig och av god kvalitet i hela landet och att en stringent klimatpolitik underlättar den gröna omställningen. Sverige behöver strukturreformer med starka och långsiktiga effekter – inte tillfälliga dyra förslag med kortvariga effekter.

Riksdagen har genom sitt beslut den 26 november 2025 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 121 994 196 000 kronor 2026 (bet. 2025/26:FiU1, rskr. 2025/26:64–65). Eftersom Centerpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Centerpartiets politik inom utgiftsområde 10. Förslaget till statens budget för 2026 inom utgiftsområde 10 läggs fram i kommittémotion 2025/26:3601.

Centerpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2025/26:3811. Motionen behandlas i betänkande 2025/26:FiU1, och vårt samlade förslag till inriktning för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken framgår av reservation 3 i det betänkandet.

Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 10 innebär att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 300 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår eftersom det s.k. flyktingundantaget bör slopas. Till anslaget 2:1 Försäkringskassan anvisas 425,8 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår och till anslaget 2:2 Inspektionen för vård och omsorg 0,4 miljoner kronor mindre, bl.a. till följd av en ändrad s.k. pris- och löneomräkning. Budgetalternativet innebär dessutom att riksdagen anvisar 850 miljoner kronor till ett nytt anslag 99:2 Ersättning för höga sjuklöne-kostnader. Förslaget innebär att det högkostnadsskydd som avskaffades 2024 återinförs, men med vissa förändringar.

Sammantaget bör 123 800 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2026.

4. Statens budget inom utgiftsområde 10, punkt 2 (MP)

Malte Tängmark Roos (MP) anför:

Inför valet lovade Tidöpartierna att de skulle få ordning på Sverige. Det har man misslyckats med. I dag är arbetslösheten rekordhög, välfärden har satts på svältkur och politiken har aktivt ökat utsläppen. Hushållen är hårt pressade efter att Tidöpartierna prioriterat skattesänkningar för höginkomsttagare framför träffsäkra satsningar riktade mot de som har små ekonomiska marginaler.

Regeringen och Sverigedemokraterna har helt misslyckats med att ta Sverige framåt. I stället vill man backa in i framtiden. Så behöver det inte vara. Vår budgetmotion innehåller förslag för ett bättre, starkare, tryggare och mer hållbart Sverige. Det har aldrig varit så enkelt att ställa om till en hållbar värld med en rättvis klimatomställning. Tekniken och kunskapen finns på plats, och människor längtar efter en bättre och mer hållbar framtid.

Med de förslag som ingår i vår budget når vi flera av våra klimatmål. Vi föreslår en grön utdelning på 2 900 kronor per år till personer som bor i lands- och glesbygdsområden eller områden med bristande tillgång till kollektivtrafik. Vi satsar också på riktade stöd som gör det möjligt för fler att byta till elbil och därigenom minska både sina utsläpp och sina körkostnader.

Vi vill se en ekonomisk politik som på ett effektivt och rättvist sätt tar oss ur den långvariga lågkonjunkturen. Vårt budgetförslag stärker barnfamiljernas ekonomi genom att barnbidraget höjs med 350 kronor i månaden och bostadsbidraget höjs med upp till 1 100 kronor. Bidragsdelen i studiestödet från CSN för studenter höjs med 300 kronor i månaden. Vi återställer högkostnads-skyddet för läkemedel och gör det därigenom billigare med mediciner. Vi föreslår också att den fria tandvården för unga återinförs.

Sverige kan genomföra en grön och rättvis omställning. Vi kan öka näringslivets konkurrenskraft och säkra framtida jobb genom att ligga i framkant av teknikutvecklingen. Vi kan bli kvitt fossilberoendet som gynnar Putin, stärka vår beredskap och skydda hushåll och företag från framtida prischocker på fossilt. Vi kan bromsa klimatförändringarna som utgör ett existentiellt hot. När Sverige går före och visar vägen kan vi också ställa högre krav på EU och

andra länder att göra mer. Den här budgeten visar på att det är möjligt. Sverige förtjänar bättre.

Riksdagen har genom sitt beslut den 26 november 2025 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 121 994 196 000 kronor 2026 (bet. 2025/26:FiU1, rskr. 2025/26:64–65). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 10. Förslaget till statens budget för 2026 inom utgiftsområde 10 läggs fram i kommittémotion 2025/26:3512.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2025/26:3770. Motionen behandlas i betänkande 2025/26:FiU1, och vårt samlade förslag till inriktning för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken framgår av reservation 4 i det betänkandet.

Miljöpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 10 innebär att det till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisas 500 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår till följd av att garantinivån höjs med 500 kronor per månad. Budgetalternativet innebär även att riksdagen anvisar 2 100 miljoner kronor till ett nytt anslag 99:2 Ersättning för höga sjuklönekostnader. Förslaget innebär att det högkostnadsskydd som avskaffades 2024 återinförs.

Sammantaget bör 2 600 000 000 kronor mer än vad regeringen föreslår anvisas inom utgiftsområdet för 2026.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:1 Budgetpropositionen för 2026 utgiftsområde 10:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.1 och 3.9).
2. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (avsnitt 2.2 och 3.10).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2026 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försäkringskassans behov av likviditet vid utbetalning av ersättning för vård i andra länder som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 170 000 000 kronor (avsnitt 3.11.7).
4. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt tabell 1.1.

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:2779 av Isabell Mixter m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ändringar i målet för utgiftsområde 10 till ”att ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och ett effektivt stöd för att individen ska återfå arbetsförmågan och återgå i arbete” och låta det vägleda Försäkringskassans regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsmarknadsbegreppet i sjuk- och aktivitetsersättningen bör ändras till det som används vid prövning av rätt till sjukpenning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att förbättra arbetsskadeförsäkringen utifrån förslagen i En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring – för bättre ekonomisk trygghet, kunskap och rättssäkerhet (SOU 2023:53) och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att taken i sjukförsäkringen bör höjas så att 80 procent av löntagarna har inkomster under taket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att höja taket i sjukpenningen för arbetssökande till 753 kronor per dag och inkomstindexera det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa bestämmelserna om sjukpenning på fortsättningsnivå så att den som har sjukpenning i över ett år fortsatt får 80 procent av SGI, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att höja ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen till 80 procent av antagandeinkomsten och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3165 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2025/26:3512 av Malte Tängmark Roos m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabell A i motionen.

2025/26:3587 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka kontrollen av A1-intygen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3588 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2025/26:3601 av Martina Johansson m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning enligt förslaget i tabellen i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas
anslagsförslag

Anslag för 2026 inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet
vid sjukdom och funktionsnedsättning

Tusental kronor

Anslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
			S	V	C	MP
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	51 559 676	±0	2 900 000	±0	±0
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	53 674 700	230 000	2 130 000	−300 000	500 000
1:3	Merkostnadsersättning och handikappersättning	1 440 000	±0	±0	±0	±0
1:4	Arbetsskadeersättningar m.m.	2 494 000	±0	231 000	±0	±0
1:5	Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	38 082	±0	±0	±0	±0
1:6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 436 700	±0	±0	±0	±0
2:1	Försäkringskassan	11 271 917	50 000	±0	−425 800	±0
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	79 121	±0	±0	−400	±0
Förslag till anslag utöver regeringens förslag						
99:1	Högbkostnadsskydd för små och medelstora företag	±0	500 000	±0	±0	±0
99:2	Ersättning för höga sjuklönekostnader	±0	±0	±0	850 000	2 100 000
Summa anslag inom utgiftsområdet		121 994 196	780 000	5 261 000	123 800	2 600 000

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 9 a, 12, 15 b och 18 a §§ socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

36 kap.

9 a §¹

Försäkringskassan får efter ansökan av en försäkrad som under minst tolv månader har fått aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga besluta att han eller hon får studera utan att aktivitetsersättningen minskas med hänsyn till studierna (aktivitetsersättning under provotid).

Under hela den tidsperiod som aktivitetsersättning kan lämnas enligt 33 kap. 18 § kan aktivitetsersättning under provotid betalas ut under sammanlagt högst *sex* månader.

Om studierna avbryts under provotiden eller beslutet avser kortare tid än *sex* månader, får Försäkringskassan senare fatta ett nytt beslut om aktivitetsersättning under provotid. Ett sådant beslut får tillsammans med redan lämnad aktivitetsersättning under provotid sammanlagt uppgå till högst *sex* månader.

Under hela den tidsperiod som aktivitetsersättning kan lämnas enligt 33 kap. 18 § kan aktivitetsersättning under provotid betalas ut under sammanlagt högst *tolv* månader.

Om studierna avbryts under provotiden eller beslutet avser kortare tid än *tolv* månader, får Försäkringskassan senare fatta ett nytt beslut om aktivitetsersättning under provotid. Ett sådant beslut får tillsammans med redan lämnad aktivitetsersättning under provotid sammanlagt uppgå till högst *tolv* månader.

12 §

Vilandeförklaring får avse hel sjukersättning eller aktivitetsersättning eller en sådan andel av ersättningen som anges i 33 kap. 9 §. När det bedöms hur stor del av förmånen som ska förklaras vilande ska Försäkringskassan beakta omfattningen av det förvärvsarbete som den försäkrade avser att utföra. Vid studier ska *dock alltid den beviljade förmånen i sin helhet förklaras vilande.*

Vilandeförklaring får avse hel sjukersättning eller aktivitetsersättning eller en sådan andel av ersättningen som anges i 33 kap. 9 §. När det bedöms hur stor del av förmånen som ska förklaras vilande ska Försäkringskassan *vid förvärvsarbete* beakta omfattningen av det förvärvsarbete som den försäkrade avser att utföra. Vid studier ska Försäkringskassan *beakta omfattningen av de studier som den försäkrade avser att bedriva.*

15 b §²

Om aktivitetsersättning har förklarats vilande enligt 15 § tredje stycket och den försäkrade fortfarande förvärvsarbetar eller studerar vid utgången av den period

Om aktivitetsersättning har förklarats vilande enligt 15 § tredje stycket och den försäkrade fortfarande förvärvsarbetar eller studerar vid utgången av den period

¹ Senaste lydelse 2016:1291.

² Senaste lydelse 2016:1291.

som beslutet om aktivitetsersättning omfattar, ska perioden med aktivitetsersättning förlängas med den tid som motsvarar den återstående tiden för vilandeförklaringen. Förlängningen av aktivitetsersättningen får dock endast avse den del av arbetsförmågan som fortfarande används för förvärvsarbete. Vid studier ska *alltid aktivitetsersättningen förlängas i sin helhet.*

som beslutet om aktivitetsersättning omfattar, ska perioden med aktivitetsersättning förlängas med den tid som motsvarar den återstående tiden för vilandeförklaringen. Förlängningen av aktivitetsersättningen får dock endast avse den del av arbetsförmågan som fortfarande används för förvärvsarbete. Vid studier ska *perioden med aktivitetsersättning förlängas i den omfattning som motsvarar omfattningen av de studier som pågår vid utgången av den period som beslutet om aktivitetsersättning omfattar.*

18 a §³

När tiden för ett beslut om vilandeförklaring av aktivitetsersättning har löpt ut eller beslutet har upphävts enligt 16 § lämnas aktivitetsersättning för en period om tre månader i den omfattning som ersättningen tidigare var förklarad vilande. Ersättningen lämnas utan någon ny prövning av i vilken mån arbetsförmågan är nedsatt. Ersättning lämnas inte till en försäkrad till den del denne förvärvsarbetar eller *till en försäkrad som studerar.*

När tiden för ett beslut om vilandeförklaring av aktivitetsersättning har löpt ut eller beslutet har upphävts enligt 16 § lämnas aktivitetsersättning för en period om tre månader i den omfattning som ersättningen tidigare var förklarad vilande. Ersättningen lämnas utan någon ny prövning av i vilken mån arbetsförmågan är nedsatt. Ersättning lämnas inte till en försäkrad till den del denne förvärvsarbetar eller *studerar.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.

2. Bestämmelserna i den nya lydelsen tillämpas första gången för tid efter den 30 juni 2026.

³ Senaste lydelse 2012:933.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 12 §, 12 kap. 38 § och 26 kap. 24 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

12 §

För biståndsarbetare m.fl. enligt 5 kap. 6 § som till följd av utlandsarbete inte omfattas av den arbetsbaserade försäkringen och som efter utlandstjänstgöringens slut återvänder till Sverige ska efterskyddstiden börja löpa först efter återkomsten, om utlandstjänstgöringen varat längst fem år.

För biståndsarbetare m.fl. enligt 5 kap. 6 § som till följd av utlandsarbete inte omfattas av den arbetsbaserade försäkringen och som efter utlandstjänstgöringens slut återvänder till Sverige ska efterskyddstiden börja löpa först efter återkomsten, om utlandstjänstgöringen varat längst fem år.

För sådana medföljande familjemedlemmar som avses i 5 kap. 8 § och som vid tillämpning av 5 kap. 4 eller 6 § anses bosatta i Sverige under utlandsvistelse, ska efterskyddstiden börja löpa först efter återkomsten till Sverige, om återkomsten sker direkt efter det att personen uppbört att anses vara bosatt i Sverige under utlandsvistelse.

12 kap.

38 §¹

För en förälder som anses bosatt i Sverige även under vistelse utomlands enligt bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§, ska det bortses från tiden för utlandsvistelsen när det bestäms om 240-dagarsvillkoret i 35 § 1 är uppfyllt.

För en förälder som anses bosatt i Sverige även under vistelse utomlands enligt 5 kap. 6 §, och för en förälder som är en medföljande familjemedlem enligt 5 kap. 8 § till en person som avses i 5 kap. 4 eller 6 §, ska det bortses från tiden för utlandsvistelsen när det bestäms om 240-dagarsvillkoret i 35 § 1 är uppfyllt.

Vidare ska för en förälder som fått sjukersättning eller aktivitetsersättning en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt 26 kap. 22 a § anses ha gällt hela den tid som föräldern fått sådan ersättning.

26 kap.

24 §

För sådana personer som enligt 5 kap. 6 och 8 §§ anses bosatta i Sverige även under vistelse utomlands, ska den sjukpenninggrundande inkomsten vid återkomsten till Sverige motsvara lägst det belopp som utgjorde deras sjukpenninggrundande inkomst omedelbart före utlandsresan.

För sådana personer som enligt 5 kap. 6 § anses bosatta i Sverige även under vistelse utomlands, ska den sjukpenninggrundande inkomsten vid återkomsten till Sverige motsvara lägst det belopp som utgjorde deras sjukpenninggrundande inkomst omedelbart före utlandsresan.

Detsamma gäller för sådana medföljande familjemedlemmar som avses i 5 kap. 8 § och

¹ Senaste lydelse 2015:758.

*som vid tillämpning av 5 kap. 4 eller 6 § anses
bosatta i Sverige även under vistelse utomlands.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för den som har återkommit till Sverige före ikraftträdandet.